

УДК 316+304(049.3)

DOI: <https://doi.org/10.22182/ni.4012021.12>

Приказ

Бојана Секулић*

*Институт за политичке
студије, Београд*

Љубиша Р. Митровић,
*Социолошке маргиналије на
савремене теме (огледи),*
Нови Сад: Прометеј, 2019,
252 стр.

Угледни професор Љубиша Митровић, емеритус Универзитета у Нишу, у овој књизи разматра многобројна друштвена питања која су теоријски релевантна за разу-

мевање структуре и динамике савременог друштва, при чему се посебно осврће на проблеме српског друштва у транзицији и улоге социологије. Ова књига није компактна тематска целина, јер су у њој садржани засебни огледи, односно студије и чланци које је аутор изложио у раздобљу од 2016. до 2019. године („у протекле две године“) на различитим научним скуповима у земљи и иностранству. Међутим, ови огледи припадају истом тематском кругу и резултат су рада на пројекту „Традиција, модернизација и национални идентитет у Србији и на Балкану у процесу европских интеграција“, који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије, а реализује Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета у Нишу. Зато су огледи обједињени у књизи, како би били доступнији широј читалачкој публици. Ову књигу су рецензирани и препоручили за објављивање угледни социолози: Вјекослав Бутиган, Божо Милошевић, Љубинко Милосављевић и Урош Шуваковић.

Професор Митровић је наслов књиге скромно дефинисао, у намери да скрене

* bojana.sekulic@ips.ac.rs

пажњу читаоцима на савремене социолошке теме које су изазов за социологију и социологе, али овде се ипак ради о врло озбиљним и утемељеним разматрањима разноврсних друштвених процеса и појава чији смо савременици. Ову књигу, након предговора, чине три поглавља у којима је садржано седамнаест текстова, затим, списак литературе, попис табела, белешка о радовима, реч захвалности и белешка о аутору. У Предговору, аутор излаже „Пледоаје за демаргинализацију друштвено-хуманистичких наука и реafirмацију критичко-хуманистичке улоге позива социолога“. Основна теза, коју овде аутор истиче, је: да се у свету постмодерног капитализма и постсоцијалистичке транзиције, у ери неолиберализма и новог отуђења човека, све више шири антихуманизам и да су на делу процеси разарања солидарности међу људима, где истовремено долази до повлачења и маргинализације друштвено-хуманистичких наука, па и социологије, која је рапаета између процеса фрагментације и глобализације. Зато се професор Митровић залаже за социологију као јединствену теоријско-емпиријску, комплексну науку

о друштву, култури и човеку за чији је опстанак и развој неопходно „њено радикално отварање према настајућем свету трансдисциплинарних наука и интегрисаних студија: монтологије, антропологије, културологије, екологије, конфликтологије и футурологије“ (стр. 8). У том контексту, аутор указује и на позив социолога, где се од њега захтева висок професионализам, методолошка ефикасност, али и „социолошка имагинација“.

У првом поглављу, које је насловљено „Савремене друштвено-хуманистичке науке – између маргинализације и обнове њихове критичко-еманципаторске улоге“, садржано је пет текстова у којима професор Митровић елаборира основну тезу из Предговора о стању друштвено-хуманистичких наука у епохи неолиберализма. У том контексту он разматра: питања савремене социологије „између одлазећег и настајућег света“, указујући на тенденције, раскршћа и могуће алтернативе; актуелност Марксове мисли; Бурдијеов пледоаје за ангажовану и еманципаторску социологију, обнову позива интелектуалца и формирање новог европског социјалног покрета; право на

побуну као основно људско право, „прометејско право“, у социјалној мисли Љубомира Тадића; и актуелна питања демаргинализације друштвено-хуманистичких наука, при чему нарочито истиче питање обнове критичке и еманципаторске улоге савременог универзитета.

У другом поглављу, које је насловљено „Раскршћа и алтернативе савремене левице“, садржано је три текста. У њима, професор Митровић, разматра: актуелна теоријска и емпиријска питања савремене левице и уједно подсећа на 170. година од штампања првог издања Манифеста Комунистичке партије; затим, разматра историјске и социјално-структурне аспекте студентске побуне '68, као и улогу „прозелитске левице“; и контроверзе о левици данас, при чему, као круну ових разматрања, истиче пледоаје за алтернативну левицу. Аутор овде указује да „алтернативна постмодерна левица“ треба да буде плуралистичка снага у идејно-теоријском и политичком погледу. Актери нове левице се виде у модерном свету рада и нове средње класе, као и у савезу генерација младих и образованих људи са остацима традиционалне

левице и маргинализованим слојевима друштва које је изнедрио неолиберални капитализам. Идејно-политичко утемељење нове левице, професор Митровић види, слично као и Ален Бадју, у реактуелизацији улоге комуниста „као политичког субјекта у историјском кретању“ (стр. 139). Међутим, у савременим условима нова левица мора градити широк фронт са осталим прогресивним и демократским снагама, нарочито са новим друштвеним покретима и актерима нових производних снага „трећег и четвртог развојно-цивилизацијског циклуса“. Такође, аутор указује, да нова левица треба да се модернизује и да се служи новим технологијама, да користи друштвене мреже ширећи и интернационализујући, своју борбу „у програмском и методолошком смислу“ (стр. 139).

У трећем поглављу, које је насловљено „Социолошке маргиналије и савремене теме“, садржано је девет текстова. Ово је уједно и најобимније поглавље. У овим текстовима професор Митровић расправља о различитим питањима наше стварности, међу којима су: актуелна питања дигитализације, хуманизације и еманципације;

изолационизам, као неоконзервативни одговор на кризу и непродуктивну политику у ери глобализације; геополитичке и социолошко-културолошке аспекте разарања становништва Србије у 20. веку, као и могућности демократске обнове; питање Косова и Метохије као метаполитичко питање; деонтологију позива професора емеритуса у савременој универзитетској заједници; социолошке рефлексije о беседи као социо-културном интеракцијском феномену; указује на неопходност рехабилитације идеје самоуправе и партиципативне демократије данас; расправља о психолошким и религиозним чиниоцима у развоју идентитарне културе, у контексту подсећања на личност и дело академика Владете Јеротића; и о демонтажи културе у ери транзиције и глобализације (поводом књиге „Демонтажа културе“, Слободана Антонића). У низу ових инспиративних и утемељених текстова, нарочиту пажњу заслужује осврт на разматрања професора Митровића о геополитичким и социолошко-културолошким аспектима разарања становништва Србије у 20. веку. Он у овом тексту најпре разматра узроке демографске,

економске и политичке девастације српског народа у 20. веку, а потом одлазак младих и образованих генерација у иностранство, познат као одлив мозгова; геокултурним аспектима демографске репродукције и у закључним разматрањима елаборира концепцију културе мира као основу и пут „ка стратегији одрживог развоја, демографске обнове и напретка Србије“ (стр. 169). У том контексту, професор Митровић најпре поставља питање „Шта нам је чинити?“, а потом указује на неопходност преиспитивања владајуће стратегије развоја и управљања, као и израде нове стратегије коју треба утемељити као стратегију одрживог развоја и хуманог демографског напретка Србије. Затим, мир на Балкану. То је предислов „да се култура смрти замени културом живота и развоја“ (стр. 172). Затим, Србији је, уместо „лакких обећања“ и популизма, потребан „радикални реализам у синтези са рационалном утопијом, окренутост будућности, животу Србије и стратегијама њеног развоја, демографске одбране и борбе за мир на Балкану и у свету“ (стр. 172).

Сви текстови објављени у овој књизи јасно су писани,

а изнети ставови су аргумен-товани и утемељени у релевантној теоријској литератури и резултатима емпиријских истраживања. У њима је изражена препознатљива методолошка структура, која иде лагано од уводних напомена, преко занимљивих разматрања и опсервација, па до јасних закључака. Ова књига обилује занимљивим графичким илустрацијама и табелама, које прожимају штиво и у табелама су презентирани различити подаци, чиме аутор поткрепљује своје ставове и тврдње. У списку литературе налази се 136 библиографских јединица, релевантне, углавном социолошке литературе, где су осим ауторових студија, најзаступљенија дела: П. Бурдијеа, Ж. Бодријара, И. Волерстина, З. Голубовић, В. Јеротића, Јб. Тадића, Ј. Хабермаса, Е. Фрома, К. Маркса, Е. Морена, Г. Петровића, А. Турена и З. Видојевића.

Проф. др Љубиша Митровић је, у својој књизи Социолошке маргиналије на

савремене теме (огледи), на веома јасан и аргументован начин отворио више питања која су теоријски релевантна за улогу социологије у разумевању савремених друштвених појава и процеса, при чему је нарочито елаборирао кључне проблеме савременог српског друштва. Кроз веома занимљиво штиво ове књиге препознаје се енциклопедијско познавање савременог друштва и теоријских опсервација о друштву, савремених друштвених појава и процеса, али истовремено и стања друштвено-хуманистичких наука. Закључци професора Митровића су утемељени и разложни, зато делују занимљиво и уверљиво. Дакле, реч је о једној веома занимљивој и квалитетној књизи коју треба читати и из које се може много тога научити. Зато је ова књига неопходно штиво за социологе и студенте социологије, али и за истраживаче из других научних дисциплина друштвено-хуманистичких наука.

* Овај рад је примљен 10. фебруара 2021. године, а прихваћен на састанку Редакције 20. марта 2021. године.